

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
ТА СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ

СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

МАТЕРІАЛИ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ ВИКЛАДАЧІВ,
АСПІРАНТІВ, СПІВРОБІТНИКІВ ТА СТУДЕНТІВ

(Суми, 23-24 квітня 2015 року)

свободи, прагнення до рівності. Часом відкрито, але здебільшого завуальовано, відчувається критика письменниці по відношенню до маскулінізму, засуджується дискримінація у всіх її проявах.

1. Історія західних політичних вчень: Політичні доктрини ХХ – початку ХХІ ст. : Навч. посіб. / А. С. Романюк. – К. : Знання, 2011. – 255с.
2. Ференц Н. С. Основи літературознавства: підручник / Н. С. Ференц. – К. : Знання, 2011. – 432с.
3. Frankenstein [Електронний ресурс] // Вікіпедія. – Режим доступу : <http://en.wikipedia.org/wiki/Frankenstein>. – Заголовок з екрану.
4. М. W. Shelley. Frankenstein:[роман] /Mary Shelley. – Wordsworth Editions Limited, 1993. – 175с. – (Першотвір).

Наук. кер. – Семенюк А. А., канд. філол. наук, доц.

РОЗМЕЖУВАННЯ ПОНЯТЬ «ГЕНДЕР» І «СТАТЬ»

Перванчук Т. Б., студентка 5 курсу,
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

Актуальність розгляду опозиції *стать* / *гендер* зумовлена тенденцією сучасного мовознавства до вивчення впливу соціолінгвістичних чинників на процес мовленнєвої взаємодії у різних ситуативних контекстах та його вербального/ невербального вираження з допомогою одиниць різних рівнів мови.

Термін «гендер» прийшов у лінгвістику з антропології в другій половині минулого століття. У вітчизняній лінгвістиці перші регулярні дослідження почали проводитися наприкінці 80-х – на початку 90-х років. Усі численні лінгвістичні дослідження гендеру, що зробили внесок у формування його дискурсивного розуміння в гуманітарних науках, поділяють на три парадигми: гомогенності, аналогії й гетерогенності [1]. У парадигмі гомогенності опозиція *sex* / *gender* представлена поняттям *стать* / *sex* як чисто біологічним концептом і поняттям *гендер* / *gender* як соціальним і культурним конструктом, що передбачає створювані суспільством відмінності в ролях, поведінці, ментальних й емоційних характеристиках між чоловічим та жіночим. Гендер або соціальна *стать*, на думку І. С. Кона [2], є стратегією (концептом). Він не тільки відображає реально існуючі відмінності між представниками різної статі, але й слугує

керівництвом до формування конкретної особистості.

У парадигмі аналогії гендер трактують як соціокультурний символ статі. Парадигма гетерогенності припускає можливість конструювання гендеру незалежно від статі. Радикальний напрям парадигми гетерогенності (теорія перформативності) відкидає існування будь-якого зв'язку (реального чи символічного) між статтю й гендером. Стать оголошують продуктом гендеру, що соціум конструює для встановлення соціальної ієрархії. Гендер розуміють не як готовий продукт, а як невпинний процес так званої гендеризації, під час якого й конструюються гендерна ідентичність особистості: стать і гендер визначають як керовані властивості поведінки.

Гендерна належність є інтегральною складовою частиною мовної особистості, комплексом біологічних та соціокультурних характеристик і актуалізується в мовленні в кожній окремій ситуації спілкування. У тезаурусі будь-якого носія мови неминуче присутній певний набір гендерно детермінованих стандартів, згідно з якими вибудовується його мовленнєва поведінка. У кожній культурі чітко диференціюється поведінка людини залежно від статі, їй приписуються певні соціальні ролі, манера поведінки, почуття. У цьому розумінні бути чоловіком чи жінкою – це означає діяти за певними соціальними експектаціями, які надаються суспільством людині на підставі «правил статі» [3]. Основним результатом численних зарубіжних досліджень гендерного компоненту різнорівневих одиниць англійської мови є висновок про антропоцентризм мовної природи, що постає як наслідок або як регулятивний фактор соціального нерівноправ'я статей у патріархальному англійському соціумі.

Взаємодія біологічно детермінованих і соціальних аспектів, які утворюють стать людини, набула свого термінологічного втілення завдяки залученню в потенційний апарат соціальних дисциплін. Гендер – це великий комплекс соціальних і психологічних процесів, а також культурних установок, породжених суспільством, які впливають на поведінку національної мовної особистості [4]. У гуманітарних науках термін «гендер» використовується «для відображення соціокультурного аспекту статевої належності людини». Різні автори фокусують увагу на різних аспектах гендеру.

Услід за А. П. Мартинюк [5] ми виходимо з розуміння гендеру як соціокультурної категорії, що регулярно створюється / відтворюється в структурах мовної свідомості індивіда під час

реальної дискурсивної та інтерактивної міжособистісної взаємодії, зумовленої метаконтекстом картини світу певної лінгвоетнокультури, макроконтекстом соціокультурних норм і безпосередньо мікроконтекстом конкретної міжособистісної взаємодії.

1. Янчук Е. И. Гендер / Е. И. Янчук // Новейший философский словарь / сост. А. А. Грицанов. – Минск : [б. и.], 1998. – С. 155–157.
2. Кон И. С. Сексуальная культура в России: клубничка на берёзке / И. С. Кон. – М. : ОГИ, 1997. – 464с.
3. Стеценко Т. И. Феминистский социокультурный проект: социальные рамки гендерной самоиндефикации личности в условиях современной культуры : дис. ... канд. филол. наук / Т. И. Стеценко. – Владивосток, 1997. – 182с.
4. Ehrlich S. Gender-based language reform and the societal construction of meaning / S. Ehrlich, R. King // Feminist critique of language / Ed. By D. Cameron. – L. ; N.Y.: Routledge, 1998. – P. 164–179.
5. Мартинюк А. П. Конструювання гендеру в англomовному дискурсі / А. П. Мартинюк. – Х. : Константа, 2004. – 292с.
Наук. кер. – Семенюк А. А., канд. філол. наук, доц.

ЖІНКИ-ПОЛІТИЧНІ ЛІДЕРИ В УКРАЇНСЬКОМУ СОЦІУМІ

Телетов О. С., *д-р економ. наук, професор,*
Білан М. І.,
Сумський державний університет

Політична активність в Україні висока, а тема лідерства взагалі належить до категорії «вічних тем», оскільки кожен історичний етап потребує своїх лідерів з певними особливими характеристиками. Невисокий показник представництва жінок в органах вищої політичної влади призводить до зменшення їх впливу на ухвалення необхідних для держави рішень. Поряд з моральним спротивом населення сприйняття жінки-лідера в політиці постає як невідповідність та необізнаність у введенні в політику іміджевої складової та основних характеристик образу.

Політичний досвід показує, що для розвитку жіночого політичного лідерства в країні необхідні такі складові: *по-перше, законодавча база*, що є підґрунтям для створення відсоткового балансу жінок та чоловіків у політиці; *по-друге, свідомість населення*